

## **Spor Organizasyonlarının Ekonomik Açıdan İncelenmesi: Mersin İli Örneği**

**Zeynep Gizem Can**

Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Doktora Öğrencisi, Adana.

Email: gizem5387@hotmail.com

**Süleyman Değirmen**

Mersin Üniversitesi İİBF Fakültesi İktisat Bölümü, Mersin.

Email: suleymandegirmen@gmail.com

**ÖZET:** Gittikçe büyüyen spor ekonomisi içerisinde önemli yer tutan spor organizasyonlarına ev sahibi olabilmek için yarışan ülkeler bu organizasyonları düzenlerken sosyo-kültürel, çevresel, politik ve ekonomik beklentiler içerisine girmektedir. Bu çalışmada 17. Akdeniz Oyunları'nın Mersin ilinde yaratması beklenen ekonomik etkiler incelenmekte, ekonomik beklentiler beklenen gelir (ex-ante) yöntemi çerçevesinde referans alınan güvenilir anket çalışmalarının derlenmesiyle oluşturulmakta, ekonomik veriler gerçekleşen getiri (ex-post) yöntemi çerçevesinde istatistiksel olarak analiz edilmekte ve beklentilerle uyumluluğu yorumlanmaktadır. Analiz sonuçlarına göre, 2013 yılında düzenlenen 17. Akdeniz Oyunları Mersin ilinde ekonomik canlanma ve istihdam yaratma, devlet gelirlerini ve fiyatlar genel seviyesini artırma beklentilerini karşılamamaktadır. Ayrıca, dış ticaret ve turizmde olumlu etkiler görülmekte fakat Rusya ile yaşanan krizin de bu olumlu etkiyi ortadan kaldırdığı düşünülmektedir. Beklenen ekonomik etkilerin gerçekleşmemesinin nedenleri olarak da Ankara ve İstanbul merkezli taşeron firmaların organizasyonda, altyapı ve üstyapı çalışmalarında yer alması, finansman yetersizliği, uluslararası pazarlama ve reklamcılık faaliyetlerinin yetersiz kalması, yayın ve bilet gelirlerinin çok düşük kalması belirlenmektedir.

**Anahtar Kelimeler:** 17. Akdeniz Oyunları, Mersin, İstatistiksel Analiz

**JEL Kodu:** Z22; D84; L83; C10

---

### **Review of Sports Organisations with Economic Perspective: The Example of Mersin**

**ABSTRACT:** Countries competing to be host to sports organizations that have an important place in the growing sports economy have socio-cultural, environmental, political and economic expectations as they organize these events. In this study, the economic effects expected from the 17th Mediterranean Games in Mersin province are analyzed and economic expectations are formed by compiling reliable survey studies within the framework of ex-ante method, the economic data are statistically analyzed in the frame of ex-post method and interpreted in accordance with expectations. According to the results of the analysis, the 17th Mediterranean Games in Mersin province can not meet the expectation of economic revival, increase in employment, increase in state revenues and increase in general level of prices. On the other hand, positive effects are seen in foreign trade and tourism but the crisis with Russia has also removed this positive effect. The reasons for not realizing expected economic impacts are that subcontractors based in Ankara and Istanbul are involved in the infrastructure and superstructure work in the organization, lack of financing, inadequacy of international marketing and advertising activities, and very low broadcasting and ticket revenues.

**Keywords:** 17th Mediterranean Games, Mersin, Statistical Analysis

**JEL Kodu:** Z22; Z28; D84; L83; C10

---

### **1. Giriş**

Spor organizasyonları teknolojinin gelişmesi ve yaygınlaşması, küreselleşmenin hızlanması ile birlikte hızla büyüyen spor endüstrisi içerisinde çok önemli bir yer tutmaktadır. Hükümetlerin bu organizasyonları ekonomik, ticari, politik ve kültürel açıdan fırsat penceresi olarak görmesinin sonucu olarak, özellikle son yıllarda spor organizasyonlarında ev sahibi olabilmek için yarışan ülkelerin sayısında artış yaşandığı gözlemlenmektedir.

Küresel veya bölgesel ölçekte olabilen spor organizasyonları ülkeler ve bölgeler arasındaki rekabeti canlı tutmakta ve kültürel, demografik, ekonomik, sosyal etkileşimleri mümkün kılmaktadır. Spor organizasyonlarına ev sahibi olmak için yarışan hükümetler yaptıkları yatırımlara karşılık olarak, ülkelere uluslararası fon girişlerinin artmasını, izleyicilerin yapacakları harcamalarla birlikte gelir elde edilmesini, ülkenin tanınırlılığın artması ile turizm ve ihracat hacimlerinin gelişmesini ve ekonomik canlanmayı takip eden ekonomik kalkınmanın gerçekleşmesini beklemektedirler.

Spor organizasyonlarının ev sahibi bölgeye veya ülkeye etkileri vadeye ve gelişmişlik düzeylerine göre değişebilmektedir. Spor organizasyonları ev sahibi bölgede veya ülkede kısa dönemli geçici şok etkisi veya uzun dönemli kalıcı etki yaratabileceği gibi, böyle organizasyonları düzenlemenin yaratacağı etkilere gelişmekte olan ülkeler daha fazla önem atfetmekte, bu durum da özellikle son yıllarda Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin ev sahibi olabilmek için daha istekli olmalarıyla örtüşmektedir.

2013 yılında Türkiye’de gerçekleşen 17. Akdeniz Oyunları, Akdeniz’e kıyısı olan ülkelerin katılımıyla hem bölgesel hem küresel bir anlam kazanan ve bir çok beklentileri olan spor organizasyonları arasında yer almaktadır. Bu çalışmada 2013 yılında gerçekleştirilen 17. Akdeniz Oyunları’nın Mersin ilinde yarattığı ekonomik etkilerin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Bu çalışmada açıklayıcı değişkenlerin gelecekteki değerlerinin tahmin edilmesine dayanan beklenen gelir (ex-ante) ve açıklayıcı değişkenlerin gerçekleşen değerlerine dayanan gerçekleşen getiri (ex-post) yöntemiyle uyumlu olarak analiz sonuçları yorumlanmaktadır. 2013 yılında Mersin ilinde düzenlenen 17. Akdeniz Oyunları’nın Mersin ilinde yaratması beklenen ekonomik etkiler ile ilgili güvenilirlik katsayısı yüksek olan anketleri içeren yapılan çalışmalar<sup>1</sup> referans alınmakta, bu beklentiler analiz sonuçları ile test edilmekte ve yorumlanmaktadır.

Analiz sırasında istatistiksel yöntemlerden yararlanılmaktadır. Değişkenlerin zaman içerisindeki değişimleri çizgi ve dağılım grafikleriyle gösterilmekte ve yorumlanmaktadır. Sadece Mersin ili için yayınlanan veriler ölçek etkisi içerebileceği için, hem Mersin ili için yayınlanan veriler hem de Mersin ili verilerinin Türkiye verilerine kıyasla nasıl değişim gösterdiği birlikte değerlendirilmektedir.

Mersin iliyle ilgili yayınlanan verilerin yetersizliği ve 2013 yılında düzenlenen Akdeniz Oyunları’nın harcamaları, beklentileri ve gerçekleşen etkileri ile ilgili resmi bilgi eksikliği çalışmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır. 17. Akdeniz Oyunları hazırlık süresinde ve sonrasında yapılan harcamaların ve yatırımların net bir biçimde verilerle ortaya konulamaması, çarpan ve dışlama etkilerinin belirlenmesini ve ekonomik etkilerin ortaya konmasını zorlaştırmaktadır.

Bu çalışmada öncelikle spor organizasyonlarının önemine ve spor organizasyonları düzenlemenin ev sahibi bölgede veya ülkede yarattığı sosyal, kültürel ve siyasi etkilere değinilerek, ekonomik etkileri üzerine yoğunlaşmaktadır. Daha sonra literatürde yer alan gelişmiş, gelişmekte olan ülkeler ve Türkiye’yi kapsayan çalışmalar incelenmekte, dördüncü bölümde de 2013 yılında düzenlenen 17. Akdeniz Oyunları’nın Mersin ilinde yarattığı ekonomik etkiler incelenmektedir. Sonuç bölümünde çalışmadaki önemli noktalar ve analiz sonuçları belirtilmekte ve çıkarımlar yapılmaktadır.

## **2. Kavramsal Çerçeve**

Spor organizasyonlarının ekonomik etkilerinin incelendiği bu çalışmada spor organizasyonlarının öneminin ve etkilerinin açıkça ortaya konması gerekmekte, bu nedenle çalışmanın kavramsal çerçevesini spor organizasyonlarının özellikleri, ev sahibi bölgede veya ülkede yarattığı sosyo-kültürel, çevresel, politik ve ekonomik etkiler oluşturmaktadır.

### **2.1. Spor Organizasyonları**

Spor organizasyonları ekonomik beklentilerin ön planda tutulduğu, belirli bir süre içerisinde gerçekleştirilen, medya ilgisinin yoğunlaştığı, katılımcıların ve seyircilerin hareketliliğinin sağlandığı organizasyonlar olarak ifade edilmektedir (Ecmt 2003:13). Uluslararası düzeyde gerçekleştirilen spor organizasyonlarına katılımların ve ev sahibi olmak için yarışan hükümetlerin sayısı her geçen gün artmakta, organizasyonların psikolojik, politik ve yönetsel etkilerinin yanında özellikle ekonomik, sosyal ve ekolojik sonuçları literatürde tartışma konusu olmaktadır (Hazar, 2007:89; Koşan ve Güneş,

<sup>1</sup> Güçer ve Silik (2014) ve Yavuz ve Çakıcı (2014) tarafından yapılan çalışmalar referans alınmaktadır.

2009:3). Spor organizasyonları Dünya Kupası, Formula-1, Amerikan Basketbol Ligi (NBA), Olimpiyat Oyunları gibi küresel ölçekli, Karadeniz Oyunları, Akdeniz Oyunları, Avrupa Gençlik Şampiyonası gibi bölgesel ölçekli olabilmekte, ölçeğine göre yarattığı etkiler farklılaşmaktadır.

Bu çalışmanın konusunu oluşturan Akdeniz Oyunları Akdeniz'e kıyısı olan ülkeler arasında dört yılda bir yapılan spor yarışmalarından oluştuğu için bölgesel ölçekli bir organizasyon olarak nitelendirilmesinin yanı sıra, organizasyona katılan ülkelerin ekonomik gelişmişlik durumları, kültürel ve tarihi mirasları bu organizasyonun küresel çapta takip edilmesine neden olmaktadır<sup>2</sup>.

## **2.2. Spor Organizasyonlarının Etkileri**

Organizasyonun ve yatırımların daha önceden planlanmasını gerektiren spor organizasyonları ev sahibi bölgelerin veya ülkelerin yerel kültürünün tanınmasını, diğer ülkelerle ekonomik, sosyal, politik ve kültürel bağlar kurulmasını sağlamaktadır.

### **2.2.1. Spor Organizasyonlarının Sosyo-Kültürel Etkileri**

Spor organizasyonlarını düzenlemek için yarışan ülkelerin uluslararası platformda tanınırlılığın artması, ev sahibi ülkede yaşayan halkların diğer toplumlarla sosyal ve kültürel etkileşimler içerisine girmesi, ev sahibi ülkede yaşayan kişilerin fiziksel ve mental durumuna tatmin, başarı ve esenlik duygularını ön plana çıkararak katkıda bulunması, spor organizasyonları düzenlemenin sosyal ve kültürel beklentileri arasında yer almaktadır.

1992 yılında Barcelona'da düzenlenen olimpiyat oyunlarından sonraki süreçte, ev sahibi kentte yaşayanların sosyal hayata ve sportif aktivitelere katılımında önemli bir artış görülmektedir (Malfas, Theodoraki ve Houlihan, 2004:214). Özellikle uluslar arası ölçekli spor organizasyonları ev sahibi bölgenin veya ülkenin yerel değerlerini ve geleneklerini diğer toplumlara aktarabilmesine olanak sağlayarak uzun dönemli sosyo-kültürel sonuçlar meydana getirmektedir (Konstantaki, 2009:3).

Spor organizasyonları ev sahibi bölgede veya ülkede negatif sosyo-kültürel etkiler de yaratabilmektedir. Özel değerlerin ticarileştirilmesi, bölgesel kültürel ve sosyal değerlerin aşınması, sağlık ve güvenlik gibi konularda ev sahibi ülkelerin katı tutumları, iş süreçlerinin aksaması, yerli halkın göç etmesi ve mevcut kaynakların dağıtımının bozulması spor organizasyonlarının olumsuz sosyo-kültürel etkileri arasında yer almaktadır (Basım ve Argan, 2009:298; Babacan ve Göztaş, 2011:202).

### **2.2.2. Spor Organizasyonlarının Çevresel Etkileri**

Spor organizasyonları ev sahibi bölgenin veya ülkenin fiziksel gelişimi için fırsat oluşturmakta, bu gelişim yeni konutların, ulaşım güzergahları altyapılarının ve üstyapılarının yapılmasını, var olanların da geliştirilmesini kapsamaktadır. Ayrıca, ev sahibi bölge veya ülkenin fiziksel gelişimi ile fiziksel görünümünün ve imajının gelişmesi sağlanmaktadır.

1992 yılında düzenlenen Barcelona Olimpiyat Oyunları spor organizasyonlarının çevresel etkilerine en iyi örneklerden birisi olarak gösterilmekte, oyunlar için öncelikli yatırım alanları olarak ulaşım sistemlerinin ve eğlence tesislerinin geliştirilmesi, kumsalların çekiciliğinin artırılması belirlenmektedir (Malfas, Theodoraki ve Houlihan, 2004:215). 2000 yılında düzenlenen Sidney Olimpiyat Oyunları "yeşil oyunlar", 2008 yılında düzenlenen Pekin Olimpiyat Oyunları 'Çin'in sürdürülebilir kalkınma üzerine çevresel politikalar önerdiği oyunlar', 2012 yılında düzenlenen Londra Olimpiyat Oyunları 'çevresel politikalar öneren oyunlar' olarak dikkat çekmektedir (Deloitte, 2010:8; Dickinson ve Shipway, 2007:3).

Spor organizasyonları düzenlemek için yapılan geçici yapıların organizasyonlardan sonra yıkılması, kalıcı yapıların da atıl duruma gelmesi ve çevrenin tahrip edilmesi olumsuz çevresel etkiler arasında yer almaktadır. 2013 yılında Mersin'de düzenlenen Akdeniz Oyunları için inşa edilen bir çok yapının atıl duruma gelmesi endişesi bölge halkı tarafından anketlerde ortaya konulmaktadır (Yavuz ve Çakıcı, 2014:21).

<sup>2</sup> <http://cijm.org.gr/>

### **2.2.3. Spor Organizasyonlarının Politik Etkileri**

Spor organizasyonlarına ev sahibi olabilmek için yarışan ülkelerde, hükümetler adaylık süresince lobi faaliyetleri yürütmekte ve yatırımlar yapmaktadır. Spor organizasyonları büyük yatırımlar gerektirdiği için devletlerin ekonomik desteği ve garantörlüğü gerekmektedir.

2000 yılında düzenlenen Sidney Olimpiyat Oyunları'nda Avustralya hükümeti sportif ve destekleyici altyapı maliyetlerini üstlenmekte ve organizatörlerin operasyon maliyetleri için birkaç defa kurtarma paketi sağlamaktadır (Malfas, Theodoraki ve Houlihan, 2004:217).

Hükümetler ve politikacılar sportif organizasyonları siyasi propaganda aracı olarak da kullanabilmektedir. Politikacılar siyasi kariyerlerine basamak olması için, hükümetler topluma, spor otoriteleriyle ve ticari organizasyon şirketleriyle ilişkilerini geliştirmek için, yerel ve ulusal yönetimler de ekonomik, siyasi ve kültürel birikimlerini göstermek için spor organizasyonlarına ev sahipliği yapmayı arzulamaktadır.

### **2.2.4. Spor Organizasyonlarının Ekonomik Etkileri**

Ekonomik beklentiler spor organizasyonu düzenleme isteğinin genellikle en önemli nedeni olmaktadır. Spor organizasyonlarını düzenlemek için yarışan ülkelerin ekonomik beklentileri istihdam yaratma, ekonomik aktiviteleri ve turizmi canlandırma olarak belirtilmektedir.

Spor organizasyonlarının ekonomik etkisi olaya atfedilen harcamaların ev sahibi toplumda yarattığı net ekonomik değişim olarak ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda, büyük ölçekli spor organizasyonlarının yarattığı net ekonomik değişimi oluşturan doğrudan gelir kaynakları bilet satışları, televizyon yayın hakları ve sponsorluklardan oluşmakta, dolaylı gelir kaynakları arasında da organizasyon faaliyeti için ev sahibi bölgeye veya ülkeye gelen turistlerin yaptıkları harcamalar, şehrin tanınırlılığın artması ile turizm ve ihracat hacimlerinin olumlu etkilenmesi, spor organizasyonları için yapılan altyapı ve üstyapıların aktif olarak kullanılması yer almaktadır (Crompton, 1995:24; Lee, 2001:34-35).

Spor organizasyonlarının ev sahibi bölgeye veya ülkeye ekonomik etkileri kısa ve uzun dönemde değişiklik göstermektedir. Ayrıca, spor organizasyonu düzenlemenin maliyetinin ve kazançlarının net olarak hesaplanamamasından ötürü iktisat literatüründe ekonomik beklentilerin karşılanması tartışılmaktadır (Yuen, 2008:30). Spor organizasyonlarını düzenlemek için yarışan ülkelerde uzun dönemde kalıcı iş alanları yarattığı, tanınırlılığın ve turizmin arttığı, toplumun eğitim ve kültürel seviyesinin arttığı belirtilmektedir (Matthewman, Kamel ve Beame, 2009:3). Ayrıca, 1972 yılında gerçekleştirilen Münih Olimpiyat Oyunları'nın ev sahibi şehirlerde uzun dönemde gelir artışı sağladığı gösterilmektedir (Jasmand ve Maennig, 2007:13). Spor organizasyonlarını düzenlemek için yarışan ülkelerde kısa vadede yatırım, çıktı ve harcama miktarlarında artış görüldüğünü ve istihdam yaratıldığını belirtilen çalışmalar yer alırken; aslında bu kazançların abartıldığı ve yapılan harcamaların gelirlerle karşılanamayarak hükümetlerin vergi oranlarını arttıracaklarını gösteren çalışmalar da yer almaktadır (Hotchkiss, Moore ve Zobay, 2003:691; Brückner ve Pappa, 2015:1339; Matheson, 2006:10). Bununla birlikte spor organizasyonlarının kısa dönem etkisinin hesaplanmasında ikame etkisi, dışlama etkisi ve sızıntılar yönünden teorik eksiklikler olduğu, bu eksikliklerin analizlerde göz ardı edilerek yanlış sonuçlara ulaşıldığı vurgulanmaktadır (Matheson, 2006:8).

Spor organizasyonları düzenlemenin maliyetlerine katlanmak için ekonomik beklentilerin karşılanması gerekmektedir. 1976 yılında düzenlenen Montreal Olimpiyat Oyunları Kanada ekonomisine 100 milyon dolara mal olmakta, borçların ödenmesine 2000 yılına kadar devam edilmekte, bu durum organizasyon düzenlemenin zor ve pahalı bir süreç olduğunu göstermektedir. 1988 yılında Seul Olimpiyat Oyunları'nı düzenlemek için Güney Kore hükümeti 1,7 milyar doları tesis harcamalarına olmak üzere toplam 3,1 milyar dolar harcamakta ve oyunlardan elde edilen gelirle harcamalar başabaş gelmektedir (Olimpizm ve İnsan, 1991:62-66).

Yetersiz sponsorluk, finansman hataları, altyapı ve üstyapı eksiklikleri, aşırı yatırımın geri dönüşümünün zorluğu ve beklentilerin karşılanamaması spor organizasyonlarının olumsuz ekonomik etkileri arasında belirtilmektedir (Damster ve Tassiopoulos, 2005:229). Türkiye'de yapılan Formula-1 pistinin 60 milyon dolara tamamlanması öngörülürken 220 milyon dolara tamamlanması, altyapı ve üstyapıların eksik olduğu ülkelerde maliyetlerin gelirleri aştığı görülmektedir (Asker, 2010:97, Solberg ve Preuss, 2007:213).

### **3. Literatür Taraması**

Ekonomi ve spor literatüründe spor organizasyonlarının etkileri ile ilgili bir çok çalışma bulunmakla birlikte, sırasıyla gelişmiş ülkelerde, gelişmekte olan ülkelerde ve Türkiye’de düzenlenen spor organizasyonlarının ekonomik etkilerini inceleyen çalışmalar taranılmaktadır.

Madden ve Crowe (1998) Avustralya için yaptıkları çalışmada Sidney’de 2000 yılında düzenlenen yaz olimpiyat oyunlarının Avustralya ekonomisi üzerine olası etkilerini hesaplamaya çalışmaktadır. 1994-1999, 2000 ve 2001-2005 dönemleri olarak üç farklı dönemde Avustralya ekonomisi üzerinde oyunların olası etkilerini belirlemek için Çok Bölgeli Hesaplanabilir Genel Denge Analizi (CGE) yöntemi kullanılmakta, analiz sonucunda oyunların her üç dönemde de Avustralya ekonomisi üzerine pozitif etki sağladığı gösterilmektedir.

Atlanta Yaz Olimpiyat Oyunları’nın bölgesel istihdama olan etkilerini inceleyen Hotchkiss, Moore ve Zobay (2002) düzeltilmiş DD (differences in differences) tekniğini kullanarak oyunların bölgesel istihdamı kısa dönemde %17 arttırdığını belirtmekte ve bu sonuçla rassal büyüme modelini birleştirerek uzun dönemde de oyunların istihdam üzerinde olumlu sonuçları olduğu sonucuna ulaşmaktadır.

Greene (2003) çalışmasında olimpiyat oyunlarına hazırlık döneminin bölgesel istihdam üzerindeki etkisini incelemekte, örneklem olarak aldığı Lake Placid-1980, Calgary-1988 ve Salt Lake City-2002 spor oyunlarını beklenen gelir (Ex-ante) yöntemine uygun bir biçimde analiz ederek spor oyunlarına ev sahipliği yapan bölgede veya ülkede oyunlar öncesinde istihdam artışının görülmesine rağmen bu etkinin kalıcı olmadığını belirlemektedir.

Owen (2005) çalışmasında emek gücünün ucuz olmasından dolayı olimpiyat oyunlarının Pekin kentinde yarattığı ekonomik etkinin önceki oyunlarda yaratılan ekonomik etkilerden farklılaştığını, Çin’in dünyanın diğer bölgelerine kıyasla turizm sektöründe daha fazla büyüme potansiyeline sahip olduğunu ve bu büyümeyi gerçekleştirmenin projelerin uluslararası alanda pozitif geri dönüş alınması, teknoloji ve çevresel alanlarda yapılacak altyapı yatırımlarının başarılı planlamalarla geliştirilmesi ile mümkün olduğunu açıklamaktadır. Ayrıca, Pekin’de düzenlenen olimpiyat oyunlarının sosyo-kültürel ve çevresel olumsuz etkileri olduğunu belirtmekte, bunlar arasında da yerel halkın yaşadığı yerden uzaklaşmasını ve mutsuz olmasını, çevresel bir program olan “yeşil alanı artır” ile Pekin’de halkın yaşayabileceği alanın daralmasını öne çıkarmaktadır.

Kasimati (2006) çalışmasında 2004 yılında Yunanistan’da düzenlenen yaz olimpiyat oyunlarının makroekonomik etkilerini ölçebilmek için genel denge analizi yöntemi çerçevesinde gayri safi yurt içi hasıla ve istihdam bağımlı değişkenlerini özel tüketim, özel yatırım, devlet yatırımları, turizm gelirleri, ihracat, ithalat, işsizlik, enflasyon ve reel faiz oranı değişkenleriyle açıklamaya çalışmaktadır. Olimpiyat oyunları öncesi dönem, olimpiyat oyunlarının gerçekleştiği dönem ve olimpiyat oyunları sonrası dönem olarak üç farklı dönemi kapsayan analiz sonucunda, olimpiyat oyunlarının kısa dönemde Yunanistan’da gayri safi yurt içi hasıla düzeyini yükselttiği ve işsizlik oranını düşürdüğü belirtilmektedir.

Kim, Gürsoy ve Lee (2006) tarafından yapılan çalışmada 2002 yılında düzenlenen Dünya Kupası’nın etkileri varyans (ANOVA) ve çoklu varyans (MANOVA) testleri ile analiz edilmekte, organizasyonun Güney Kore ekonomisinde tatmin edici bir etki oluşturmadığı ortaya konmakta ve bunun sebebi olarak da futbolun Asya’da geleneksel bir spor olmaması gösterilmektedir.

Jasmand ve Maennig (2007) tarafından yapılan ve gerçekleşen getiri (ex-post) yaklaşımının ilk kez kullanıldığı çalışmada, 1972 Münih Olimpiyat Oyunları’nın etkileri zaman serisi analiz yöntemleriyle incelenmekte, analiz sonucunda oyunlara ev sahipliği yapan bölgelerin gelirinin Almanya’da yer alan diğer bölgelere göre daha fazla arttığı, istihdam üzerinde ise bölgeler arasında net bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Beklenen gelir (ex-ante) yöntemi ve genel denge analizi (CGE) çerçevesinde 2010 yılında Güney Afrika’da düzenlenen Dünya Kupası’nın etkilerini gösteren Bohlman ve Heerden (2008) Güney Afrika ekonomisinin 32 sektörünü kapsayan UPGEM genel denge modelini kurarak karşılaştırmalı istatistiksel simülasyonlar yapmaktadır. Dünya Kupası’na hazırlık sürecinde Güney Afrika milli hasılasının ve istihdam edilen kişi sayısının arttığı, organizasyondan sonraki dönemde de yeni yerleşkelerin ve altyapının inşasıyla olumlu ekonomik etkilerin devam edeceği öngörülmektedir.

Tien, Lo ve Lin (2011) çalışmalarında panel veri analizi ve olay çalışması yöntemlerini kullanarak büyük ölçekli spor organizasyonlarının ev sahibi ülkeye ekonomik etkilerini araştırmakta, 1964-2008 dönemlerini kapsayan 15 ülkenin zaman serisi verilerini analiz ederek ev sahibi ülkede

yalnızca olimpiyat oyunlarından önceki dönemde gelirin arttığı, her dönemde istihdamın zayıf bir biçimde arttığı ve yatırımlar üzerinde anlamlı bir ilişkili bulunmadığını göstermektedir.

Panel veri analiz yöntemini kullanarak olimpiyat oyunlarında ev sahibi olabilmek için teklif veren 188 ülkenin ekonomik verilerini inceleyen Brückner ve Pappa (2015) çalışmasında teklif veren ülkelerin tüketim, yatırım ve çıktı miktarlarında 7-9 yıl boyunca, ev sahibi ülkelerin yatırım ve çıktı miktarlarında 2-5 yıl boyunca önemli artış görüldüğünü göstermektedir.

Ersungur ve Akıncı (2011) tarafından anketlerden elde edilen verilerle frekans ve yüzde tabloları oluşturularak regresyon analiziyle yapılan çalışmada 2011 Universiade Kış Oyunları Erzurum kentinde bölgesel istihdam, firmaların kar oranları, firmaların üretim hacimleri, firmaların kapasite kullanımı ve bölgesel gelir üzerinde olumlu etkiler yaratarak bölgesel kalkınma için önemli bir uyarıcı olduğu ifade edilmektedir.

Mersin’de düzenlenen 17. Akdeniz Oyunları’nın ekonomik etkilerini Jie ve Yan (2010) tarafından geliştirilen mega organizasyon etkisi ölçeği yöntemi çerçevesinde anketlerle açıklamaya çalışan Güçer ve Silik (2014) çalışmasında bireysel farklılıkları varyans (ANOVA) testi ve t-istatistik değeri ile ölçmekte, oyunlardan halkın beklentileri arasında ekonomik yararlar boyutunda en çok “Oyunlar şehre yatırım yapılmasına katkı sağlıyor” ifadesinin, ekonomik maliyetler boyutunda ise en çok “Oyunlar yaşam maliyetini arttırdı” ifadesinin öne çıktığını vurgulamaktadır.

Yavuz ve Çakıcı (2014) tarafından görüşmeye dayalı anket yöntemiyle 25 yönetici ile 6 ay boyunca 17. Akdeniz Oyunları’nın Mersin iline etkileri değerlendirilmekte, uzun vadeli ekonomik beklentiler arasında en çok oyunların kentin turizm gelişimine, sosyal beklentiler arasında oyunların kentin tanıtımına, kültürel beklentiler arasında Mersin ilinin mevcut kültür mozağının tanınmasına ve çevresel beklentiler arasında kentin görünümünün iyileşmesine katkı sağlaması beklentilerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Bununla birlikte, Akdeniz Oyunları’nı düzenlemek için Mersin ilinde konaklama kapasite yetersizliği; ulaşım, çevre ve altyapı sorunları ile turizm organizasyonlarının akıllı yönetilememesi gibi sorunlara da değinilmektedir.

#### **4. Veri ve Metodoloji**

Spor organizasyonlarının ev sahibi bölgeye veya ülkeye etkilerini inceleyebilmek için beklentilerin ortaya konulması ve bu beklentilerin gerçekleşme durumlarını belirtmek gerekmektedir. 17. Akdeniz Oyunları’nın Mersin ilinde yarattığı ekonomik etkileri belirlemek için beklenen gelir (ex-ante) yöntemi çerçevesinde Mersin ilinde yaşayan kişilerin beklentileri belirlenmekte ve gerçekleşen getiri (ex-post) yöntemi çerçevesinde istatistiksel ve ekonometrik analiz yapılarak beklentilerle analiz sonuçlarının örtüşüp örtüşmediği ortaya konulmaktadır.

Beklenen gelir (ex-ante) yöntemi çerçevesinde Mersin ilinde yaşayan kişilerin 17. Akdeniz Oyunları’nın yaratmasını beklediği ekonomik etkiler için toplumun farklı kesimlerini kapsayan, güvenilirlik katsayısı yüksek olan Güçer ve Silik (2014) ve Yavuz ve Çakıcı (2014) tarafından yapılan anketlerin sonuçları referans alınmaktadır. Güçer ve Silik (2014) çalışmasında Mersin ilinde yaşayan kişilerin yapılan anketlerde “Tamamen Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum”, “Katılıyorum”, “Tamamen Katılıyorum” seçeneklerine verdikleri cevapları 5’li Likert Ölçeği çerçevesinde derleyerek sonuçlar ve standart sapma değerlerine ulaşmakta, Yavuz ve Çakıcı (2014) çalışmasında Mersin ilinde yaşayan kişilerin yapılan anketlerde verdiği cevapları katılımcı sayısına bölerek oranlar değerlerine ulaşmaktadır. Beklenen gelir (ex-ante) çerçevesinde Tablo 1 yorumlanırsa Mersin ilinde yaşayan kişilerin 17. Akdeniz Oyunları’nın yaratmasını beklediği ekonomik etkiler arasında ekonomik canlanma, istihdama katkı sağlama ve fiyatlar genel seviyesini artırma dikkat çekmektedir.

*Tablo 1. 17. Akdeniz Oyunları’ndan Mersin İlinde Yaşayanların Ekonomik Beklentileri*

Ekonomik Beklentiler	Sonuçlar	Standart Sapma	Oranlar
1. İstihdama katkı sağlamaktadır.	3,29	1,32	20%
2. Fiyatlar genel seviyesini arttırmaktadır.	3,73	1,15	
3. Ekonomik canlanma sağlamaktadır.	3,18	1,15	88%
4. Devlet gelirlerini arttırmaktadır.	3,60	1,17	
5. Turizme katkı sağlamaktadır.			36%
6. Dış ticaret hacmini arttırmaktadır.			16%

Kaynak: Güçer ve Silik, 2014:161; Yavuz ve Çakıcı, 2014:15

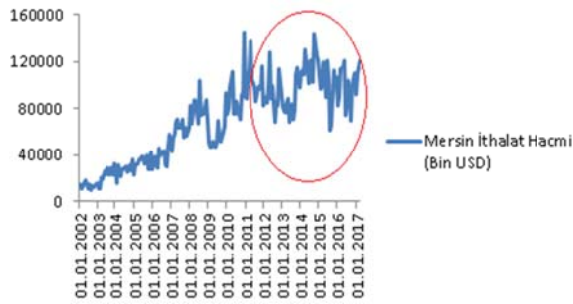
Gerçekleşen getiri (ex-post) yöntemi çerçevesinde 17. Akdeniz Oyunları'nın finansmanı ve yarattığı ekonomik etkiler istatistiksel olarak incelenmekte ve ekonometrik analizle birlikte istatistiksel analiz sonuçlarının güvenilirliği pekiştirilmektedir. Oyunlar öncesinde ve süresinde yapılan harcamalar çok önemli bir yer tutmakla birlikte ekonomik beklentilerin gerçekleşmesini doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle, Mersin ili için derlenen veriler analiz edilmeye başlamadan önce organizasyonda yapılan harcamaların incelenmesi gerekmektedir.

Tablo 2. Harcamaların Ev Sahibi Bölgeye veya Ülkeye Etkileri

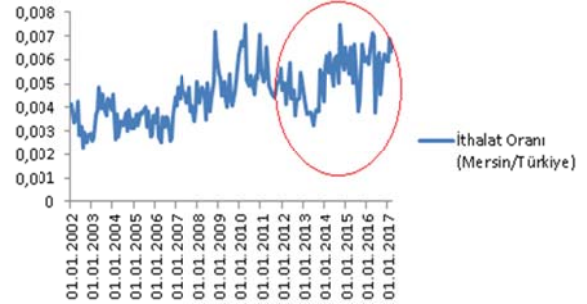
Harcamalar (H)		
	Bölgesel (B)	İthal (İ)
Otonom Harcamalar (OH)	Kar	Nötr
Bölgesel Kaynaklar (BA)	Yeniden Dağılım	Maliyet

Kaynak: Preuss, 2004:25

Organizasyon boyunca ev sahibi bölgede kalan otonom harcamalar kar elde etmeye, ithalat yapmak için yapılan otonom harcamalar ise ekonomik etkinsizliğe neden olmaktadır. Aynı şekilde organizasyon boyunca ev sahibi bölgede harcanan bölgesel kaynaklar gelirin yeniden dağılımını, ithalat için kullanılan bölgesel kaynaklar maliyetleri oluşturmaktadır. 17. Akdeniz Oyunları'nın beklenen gelir (ex-ante) yöntemi çerçevesinde belirtilen etkileri yaratabilmesi için harcamaların Tablo 2'de belirtilen etkilerden hangisiyle örtüştüğünün belirlenmesi gerekmekte, bu nedenle Mersin ili ithalat verileri ve bölgesel kaynakları ve harcamaları gösteren Mersin ili merkezi bütçe giderleri kullanılmaktadır. Şekil 1 ve 2'de görüldüğü üzere Mersin ili ithalat verilerinde oyunların ev sahipliğinin açıklandığı 2011 yılı ve sonrasında artış göze çarpmasına rağmen Türkiye ithalatı içerisindeki oranında çarpıcı bir değişim görülmemektedir. Bununla birlikte, Şekil 3 ve 4'te görüldüğü üzere Mersin ili merkezi bütçe giderlerinde artış trendi görülmesine rağmen, Türkiye'deki toplam merkezi bütçe giderlerine oranla oyunlar öncesi ve oyunlar döneminde zayıf bir artışa işaret etmektedir. Bu durum, bölgesel kaynakların ve otonom harcamaların bölgesel etkilerinin ön plana çıkmasını ve ekonomik beklentilerin anlamlılığını desteklemektedir.



Şekil 1. Mersin İli İthalat Verileri  
Kaynak: T.C.Ekonomi Bakanlığı

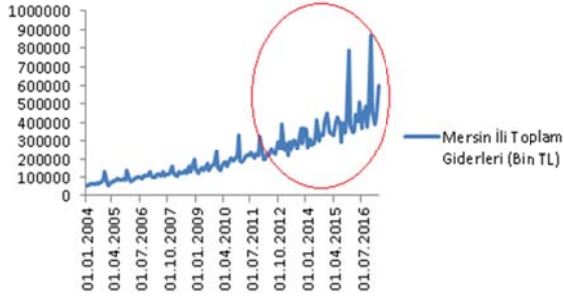


Şekil 2. İthalat Hacmi Oranları  
Kaynak: T.C.Ekonomi Bakanlığı

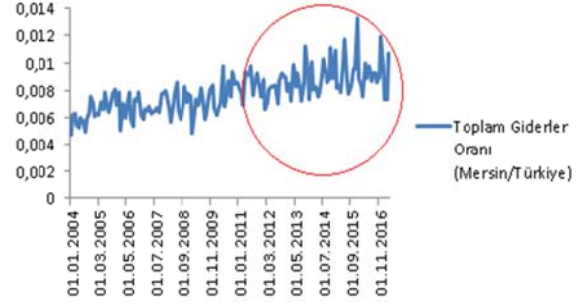
#### 4.1. İstatistiksel Analiz

Belirli bir amaç için veri toplama, özetleme, yorumlama, güvenilirliğini ortaya koyma, genelleme ve kestirim yapma aşamalarını içeren istatistiksel analiz yöntemi ile bu çalışmada beklentilerle verilerin uyumluluğunun test edilmesi amaçlanmakta, verilerin özetlenmesi ve grafiklerle ifade edilmesi için çizgi ve dağılım grafiklerinden yararlanılmaktadır.





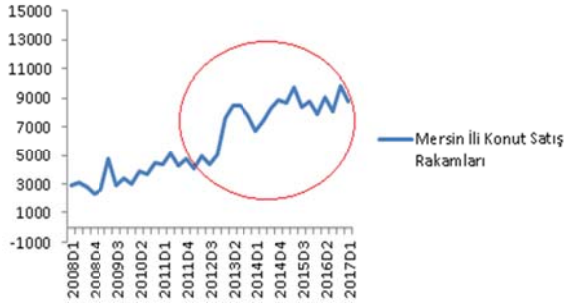
Şekil 3. Mersin İli Merkezi Bütçe Giderleri  
Kaynak: T.C.Maliye Bakanlığı



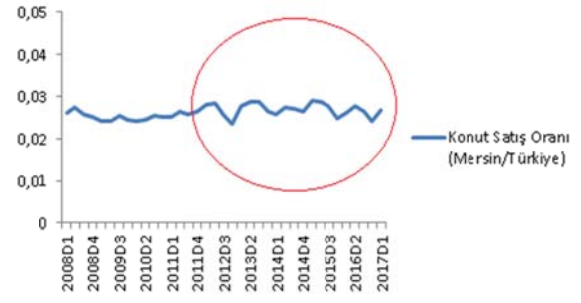
Şekil 4. Merkezi Bütçe Giderleri Oranları  
Kaynak: T.C.Maliye Bakanlığı

#### 4.1.1. Ekonomik Durum

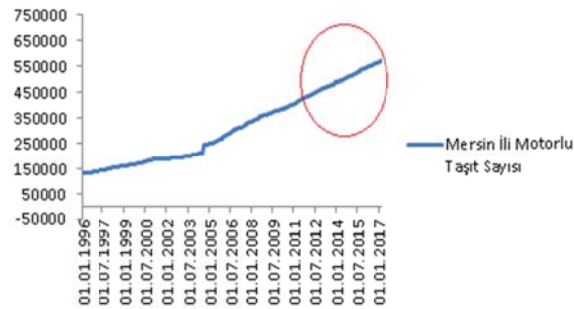
17. Akdeniz Oyunları'nın ekonomik canlanma yaratması beklentisi Mersin ili ve Türkiye için yayınlanan konut satışı, motorlu taşıt sayısı ve organize sanayi enerji kullanımı verileri ile test edilmektedir. Motorlu taşıt sayısına talebinin, konut satışlarının ve sanayi sektöründe tüketilen enerji miktarlarının ekonomik büyüme ve reel gelir artışı ile doğrudan ilişki bulunması bu değişkenlerin ekonomik canlanma beklentisini ortaya koymasını desteklemektedir (Kargı, 2013:905; Gündüz, İçel, Şengören ve Dere, 2014:25; Aydın, 2010:320).



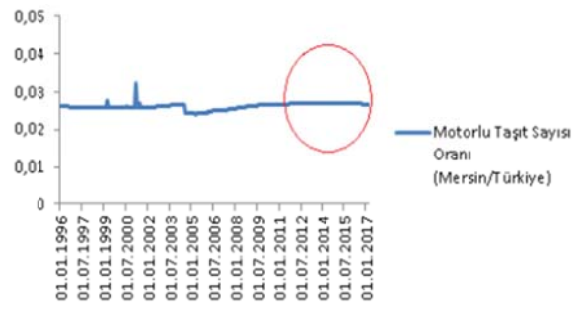
Şekil 5. Mersin İli Konut Satış Rakamları  
Kaynak: TÜİK



Şekil 6. Konut Satış Oranları  
Kaynak: TÜİK



Şekil 7. Mersin İli Motorlu Taşıt Sayısı  
Kaynak: TÜİK

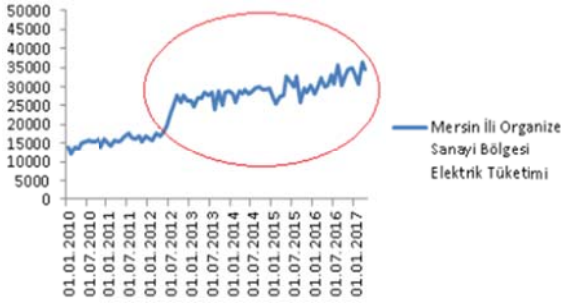


Şekil 8. Motorlu Taşıt Sayısı Oranları  
Kaynak: TÜİK

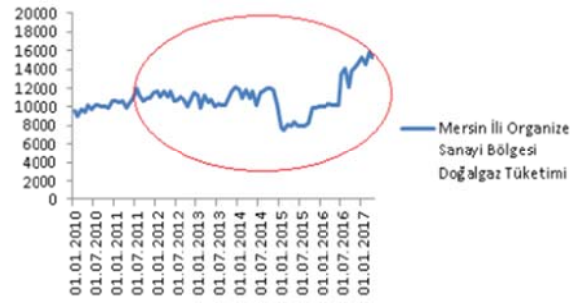
17. Akdeniz Oyunları'na hazırlık evresinde ve organizasyon sonrasında Mersin ilinde konut satış rakamlarının ve motorlu taşıt sayısının artış trendinin devam ettiği fakat Türkiye'ye oranla belirgin bir değişim yaşanmadığı dikkat çekmektedir. Bununla birlikte Mersin ili Organize Sanayi Bölgesi'nde tüketilen elektrik miktarında özellikle 2012 yılından itibaren artış yaşandığı, tüketilen doğalgaz miktarında ise 2015 yılından itibaren büyük bir düşüş yaşanarak daha sonra en yüksek seviyelerine ulaştığı görülmektedir. Konut ve motorlu taşıt sayısı talebinin reel gelir düzeyine bağlı olduğu düşünüldüğünde Türkiye'de artan kişi başı reel gelire bağlı olarak Mersin ilindeki bu taşınır ve taşınmaz mallara talebin arttığı, 17. Akdeniz Oyunları'nın ise belirgin bir etki yaratmadığı görülmektedir. Enerji tüketim verilerine bakıldığında ise, Mersin ili Organize Sanayi Bölgesi'nde



tüketilen toplam enerji miktarında organizasyona ev sahipliği olma hakkının kazanıldığı 2011 yılından itibaren artış trendi görüldüğü, fakat Türkiye’de tüketilen toplam enerji miktarı içerisindeki payının belirgin olarak değişmediği belirlenmektedir<sup>3</sup>.



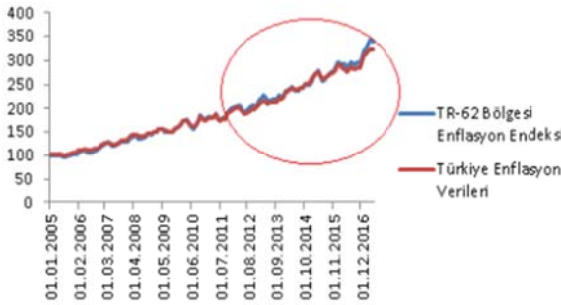
Şekil 9. Mersin İli OSB Elektrik Tüketimi  
Kaynak: T.C.Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu



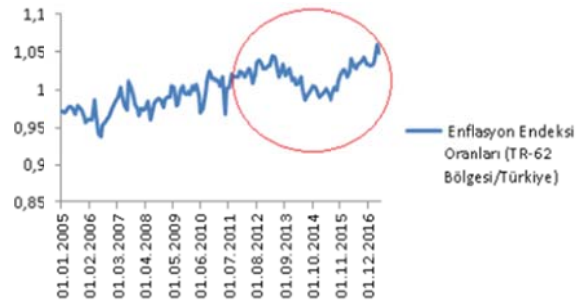
Şekil 10. Mersin İli OSB Doğalgaz Tüketimi  
Kaynak: T.C.Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu

#### 4.1.2. Fiyatlar Genel Seviyesi

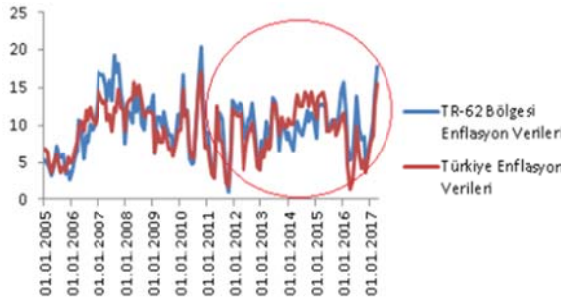
17. Akdeniz Oyunları’nın fiyatlar genel seviyesini artırma beklentisi Mersin-Adana (TR62) bölgesi ve Türkiye için yayınlanan enflasyon verileri ile test edilmektedir. Mersin özelinde enflasyon verisinin yayınlanmaması nedeniyle Adana ve Mersin’in ekonomide talep ve arz koşullarına istinaden enflasyonist süreçlerinin benzer olduğu varsayılmaktadır.



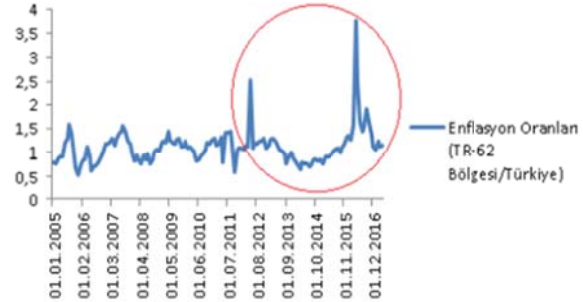
Şekil 11. Enflasyon Endeksleri  
Kaynak: TÜİK



Şekil 12. Enflasyon Endeksleri Oranı  
Kaynak: TÜİK



Şekil 13. Enflasyon Verileri  
Kaynak: TÜİK



Şekil 14. Enflasyon Verileri Oranları  
Kaynak: TÜİK

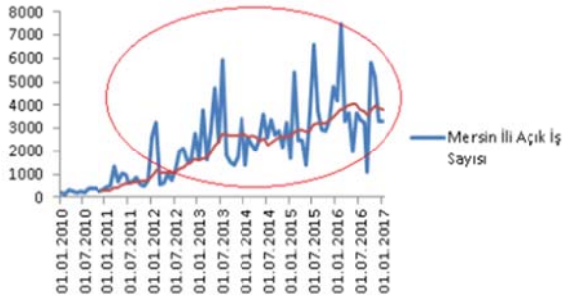
Mersin-Adana (TR62) bölgesinde organizasyonun hazırlık döneminden itibaren enflasyon endeksinin artış trendinin devam ettiği fakat enflasyon oranının dalgalanmalar gösterdiği, buna karşın Türkiye enflasyon verileri ile birlikte değerlendirildiğinde ise Mersin-Adana (TR62) bölgesi enflasyon oranının özellikle organizasyondan sonraki iki yıl boyunca Türkiye enflasyon oranının altında kaldığı fakat sonrasında eski düzeylerine geri döndüğü görülmektedir. Mersin ilinde fiyatlar genel seviyesinde

<sup>3</sup> <http://www.epdk.org.tr/TR/Dokumanlar/Elektrik/YayinlarRaporlar/AylikSektor>

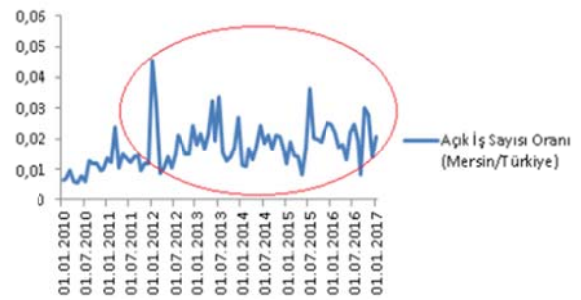
artış görülse de Türkiye'ye oranla belirgin bir biçimde artmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Bu durum 17.Akdeniz Oyunları'nın Mersin ilinde fiyatlar genel düzeyini arttırması beklentisiyle uyuşmamaktadır.

#### 4.1.3. İstihdam

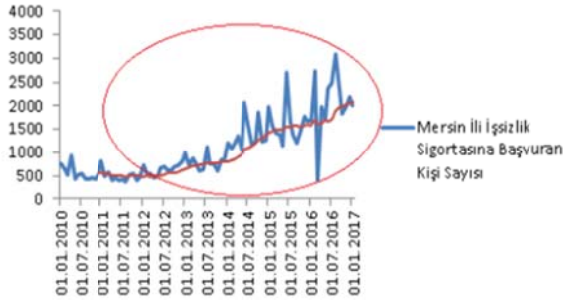
17. Akdeniz Oyunları'nın istihdamı arttırma beklentisi Mersin ili ve Türkiye için yayınlanan açık işler, işsizlik sigortasına başvuran kişi sayısı ve istihdam edilen kişi sayısı verileri ile test edilmektedir. Spor organizasyonları ev sahibi bölgeye veya ülkeye doğrudan yatırımlar ve harcamalar yoluyla para enjekte edeceğinden, özel sektörde istihdam edilen kişi sayısı üzerine etkisi daha belirgin olmaktadır. Bu nedenle, istihdam edilen kişi sayısı verilerinde 2011 yılına kadar Sosyal Sigortalar Kurumu'na tabi olan daha sonra Sosyal Güvenlik Kurumu'na dahil edilen 4/A statüsünde istihdam edilen kişiler baz alınmaktadır.



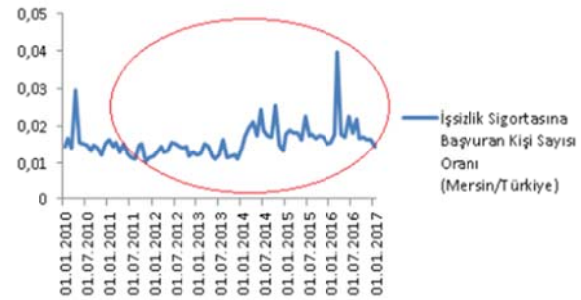
Şekil 15. Mersin İli Açık İş Sayısı  
Kaynak: Türkiye İş Kurumu



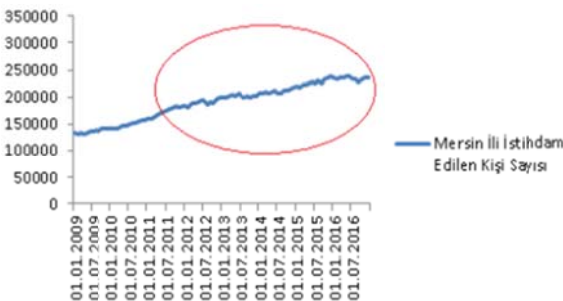
Şekil 16. Açık İş Sayısı Oranları  
Kaynak: Türkiye İş Kurumu



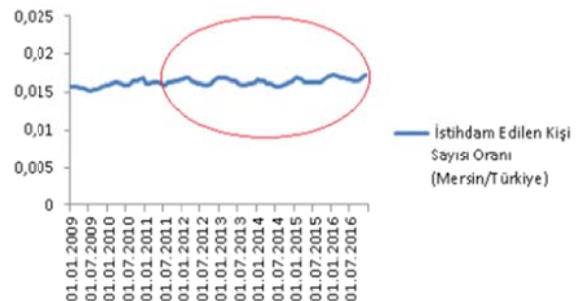
Şekil 17. Mersin İli İşsizlik Sigortasına Başvuran Kişi Sayısı  
Kaynak: Türkiye İş Kurumu



Şekil 18. İşsizlik Sigortasına Başvuran Kişi Sayısı Oranları  
Kaynak: Türkiye İş Kurumu



Şekil 19. Mersin İli İstihdam Edilen Kişi Sayısı  
Kaynak: Türkiye İş Kurumu



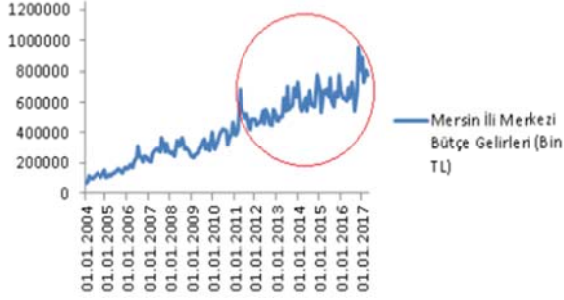
Şekil 20. İstihdam Edilen Kişi Sayısı Oranları  
Kaynak: Türkiye İş Kurumu

İşgücü verilerinde mevsimsellik etkisi bulunması nedeniyle Mersin ilinde açık iş sayısı ve işsizlik sigortasına başvuran kişi sayısı verilerinin 12 aylık ortalama eğilim çizgileri çizilerek daha güvenilir yorum yapılması amaçlanmaktadır. Mersin ilinde organizasyona hazırlık döneminden itibaren açık iş sayısı, işsizlik sigortasına başvuru sayısı ve istihdam edilen kişi sayısı artış trendi

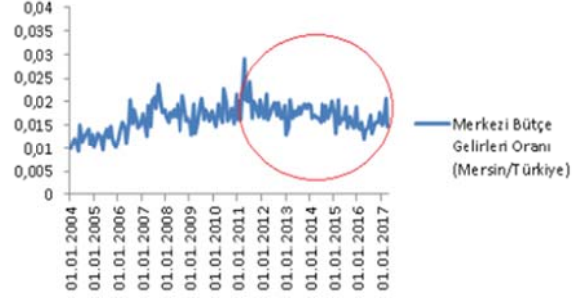
göstermesine rağmen, Türkiye istihdam verilerine oranla iş ve istihdam yaratma konusunda 17. Akdeniz Oyunları'nın belirgin bir farklılık yaratmadığı görülmektedir.

#### 4.1.4. Devlet Gelirleri

17. Akdeniz Oyunları'nın devlet gelirlerini arttırması beklentisi Mersin ili ve Türkiye için yayınlanan merkezi bütçe gerçekleştirmeleri gelir verileri ile test edilmektedir. Spor organizasyonları ev sahibi bölgede harcamalar ve yatırımlar kanalıyla ekonomik canlanma yaratacağından ötürü devletin topladığı doğrudan ve dolaylı vergilerde bir artış beklentisi oluşmaktadır.



Şekil 21. Mersin İli Bütçe Gelirleri  
Kaynak: T.C.Maliye Bakanlığı

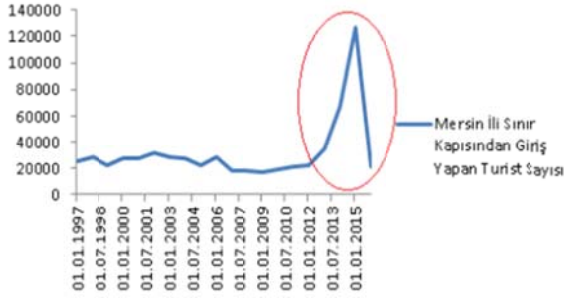


Şekil 22. Merkezi Bütçe Gelirleri Oranları  
Kaynak: T.C.Maliye Bakanlığı

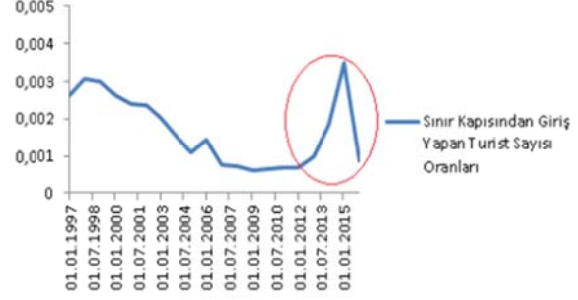
Mersin ili merkezi bütçe gelirlerinin artış trendinde olduğu görülmesine rağmen toplam bütçe gelirleri içerisindeki payında önemli bir değişim olmadığı göze çarpmaktadır. Bu durumun 17. Akdeniz Oyunları'nın devlet gelirleri üzerinde ciddi bir etkisinin bulunmadığı, artış trendinin toplam merkezi bütçe paralelinde ölçek etkisi nedeniyle olduğu belirlenmektedir.

#### 4.1.5. Turizm

17. Akdeniz Oyunları'nın turizmi canlandırma beklentisi Mersin ili ve Türkiye için yayınlanan sınır kapılarından giriş yapan kişi sayısı verileri ile test edilmektedir. Spor organizasyonları ev sahibi bölgenin tanınırlığını arttırarak turizm destinasyonları içerisinde yer almasını mümkün kılmaktadır.



Şekil 23. Mersin İli Sınır Kapısından Giriş Yapan Turist Sayısı  
Kaynak: T.C.Kültür ve Turizm Bakanlığı

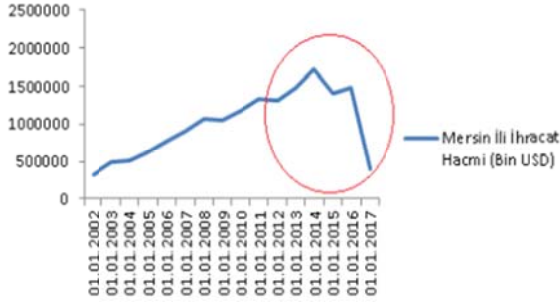


Şekil 24. Sınır Kapısından Giriş Yapan Turist Sayısı Oranları  
Kaynak: T.C.Kültür ve Turizm Bakanlığı

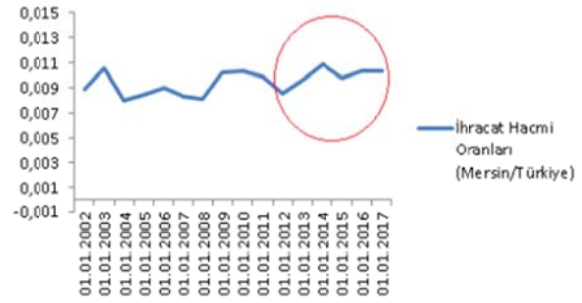
Mersin ili deniz sınır kapısından giriş yapan turist sayısının organizasyonun düzenlenmesinden sonraki süreçte arttığı fakat 2015'ten itibaren başta Rusya ile yaşanan kriz ve güvenlik sorunları nedeniyle Türkiye'nin diğer bölgelerinde olduğu gibi turist sayısının düşüş gösterdiği görülmektedir. Bununla birlikte Türkiye'ye oranla Mersin iline deniz sınır kapısından giriş yapan turist sayısının arttığı görülmektedir. Bu durum 17. Akdeniz Oyunları'nın organizasyondan sonraki süreçte Mersin'in tanıtımına ve turizmine olumlu etkiler yaptığını göstermekte, bununla birlikte yaşanan olumsuz süreçler sonucunda bu olumlu etkinin kaybolduğu belirlenmektedir.

#### 4.1.6. Dış Ticaret

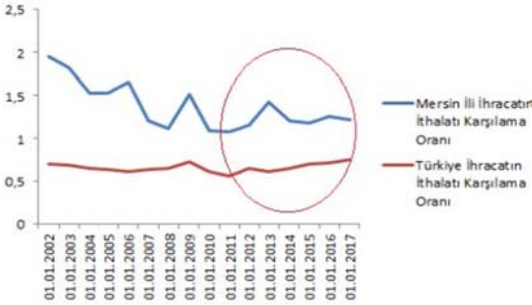
17. Akdeniz Oyunları'nın dış ticaret hacmini arttırması beklentisi Mersin ili ve Türkiye için yayınlanan ihracat rakamları ve ihracatın ithalatı karşılama oranı verileri ile test edilmektedir. Spor organizasyonları ev sahibi bölgenin hem tanınırlığını hem de ekonomik gelişmişlik düzeyini arttırarak dış ticaret hacmini olumlu etkilemektedir.



Şekil 25. Mersin İli İhracat Hacmi  
Kaynak: T.C.Ekonomi Bakanlığı



Şekil 26. İhracat Hacmi Oranları  
Kaynak: T.C.Ekonomi Bakanlığı



Şekil 27. İhracatın İthalatı Karşılama Oranı  
Kaynak: T.C.Ekonomi Bakanlığı

Mersin ilinde organizasyona hazırlık döneminden itibaren ihracat hacminin artmasına rağmen, Rusya ile 2015 yılının son aylarında yaşanan kriz nedeniyle ihracat hacminin keskin bir düşüş gösterdiği görülmektedir. Rusya'nın Türkiye ile dış ticarete konu olan ürünlerinden özellikle turuncuğil ithalatını sınırlandırması sonucu Mersin ilindeki üreticilerin ve ihracatçıların büyük zarar gördüğü belirtilmektedir. Bununla birlikte Türkiye ihracatı içerisinde Mersin ilinin payının organizasyon dönemi boyunca artış trendi içerisinde olduğu belirlenmekte, fakat ihracatın ithalatı karşılama oranı grafiğine bakıldığında Türkiye'nin düzelen dış ticaret açığının Mersin ilindeki olumlu ihracat hacmi gelişmelerine neden olduğu görülmektedir.

#### 6. Sonuç ve Öneriler

18-30 Haziran 2013 tarihleri arasında Mersin ilinin ev sahipliğinde düzenlenen 17. Akdeniz Oyunları katılımcı ülkeler, ekonomik ve kültürel etkileşimler bakımından bölgesel ölçekte düzenlenen fakat küresel ölçekte takip edilen bir spor organizasyonu olarak görülmektedir. 2011 yılından itibaren Mersin ilinin ev sahipliği yapacağına ilan edilmesiyle birlikte gerekli altyapı, konaklama ve tesis yapımına başlanmakta ve böylece Mersin iline yapılan yatırım ve harcamaların çarpan etkisi ile birlikte ekonomik canlılık yaratacağı, istihdamı, dış ticaret hacmini, devlet gelirlerini ve fiyatlar genel düzeyini arttıracacağı ve turizmin gelişimine katkı sağlayacağı beklentileri Güçer ve Silik (2014) ve Yavuz ve Çakıcı (2014) tarafından yapılan güvenilirliği yüksek olan anket çalışmalarının sonuçlarının derlenmesi ile ortaya çıkmaktadır.

Ekonomik canlanma beklentisi konut satışı, motorlu taşıt sayısı ve organize sanayi enerji kullanım oranları verileriyle test edilmektedir. Analiz sonuçlarına göre, Mersin ilinde ekonomik canlanma olmasına rağmen, Mersin ili verilerinin Türkiye verileri ile paralel bir biçimde seyrettiği ve ölçek etkisi olduğu, 17. Akdeniz Oyunları'nın kentte belirgin bir etki yaratmadığı gözlemlenmektedir. Referans alınan anketlerde belirtilen Ankara ve İstanbul merkezli taşeron firmaların organizasyonun düzenlenmesinde, altyapı ve üst yapı inşasında görev alması nedeniyle harcamalar ve yatırımlar

aracılığıyla oluşan ekonomik canlanmanın il dışına transfer olması organizasyonun ekonomik etkinliğini kısıtladığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Fiyatlar genel seviyesinin artması beklentisi enflasyon oranı ve enflasyon endeksi verileri ile sınılanmaktadır. Mersin ilinde fiyatlar genel düzeyinin artmasına paralel olarak enflasyon endeksinin artışı görülmekte, buna karşın Türkiye verilerine kıyasla enflasyon endeksinin daha düşük seyrettiği, enflasyon oranının ise özellikle organizasyon sonrası dönemde düşüş eğilimi göstermektedir. 17. Akdeniz Oyunları'nın yaratması beklenen ekonomik canlılığın gerçekleşmemesine, turizm ve ihracat gelirlerinin azalmasına bağlı olarak mal ve hizmet talebi artışının gerçekleşmemesi fiyatlar genel düzeyinin artmamasının temel sebebi olarak görülmektedir.

İstihdam artışı beklentisi Mersin ilinde yaratılan açık iş sayısı, işsizlik sigortasına başvuran ve istihdam edilen kişi sayısı verileriyle test edilmektedir. Analiz sonuçlarına göre, Mersin ilinde yaratılan iş ve istihdam edilen kişi sayısında artış olmasına rağmen, Türkiye içindeki payında belirgin bir değişim gözlenmemektedir. 17. Akdeniz Oyunları'nın Mersin ilinde istihdam yaratacağı beklentisi analiz sonuçları ile uyuşmamakta, bunun nedenleri olarak da beklenen ekonomik canlanmanın gerçekleşmemesi nedeniyle istihdam fırsatlarının yaratılmaması, organizasyon boyunca taşeron firmaların geçici istihdam yaratması ve organizasyondan sonra istihdam olanaklarının ortadan kalkması, Mersin ilinin aldığı yoğun dış göç nedeniyle emek piyasasının dinamiklerinin değişmesi düşünülmektedir.

Devlet gelirlerinin artması beklentisi merkezi bütçe gelirleri verileri ile sınılanmakta, analiz sonucuna göre Mersin ilinde artan merkezi bütçe gelirlerinin Türkiye içindeki payında 17. Akdeniz Oyunları hazırlık evresinde ve sonrasında önemli bir değişimin olmadığı ve 2015 yılında düşüş trendine girerek daha sonra eski seviyelerine döndüğü görülmektedir. Bunun nedenleri arasında, beklenen ekonomik canlanmanın gerçekleşmemesi, özellikle Rusya ile olan krizin ihracat ve turizm gelirlerini etkilemesi, politik sebepler nedeniyle iadeler, muafiyetler ve istisnalar olması belirlenmektedir.

Turizmin ve dış ticaretin canlanması beklentileri sınır kapısından giriş yapan turist sayısı, ihracat hacmi, ihracatın ithalatı karşılama oranı verileri ile analiz edilmekte, 17. Akdeniz Oyunları'nın Mersin ilinde turizmi ve dış ticareti canlandırdığı sonucuna ulaşılmaktadır. Bununla birlikte, Rusya ile yaşanan krizle birlikte bu olumlu etkilerin kaybolduğu görülmektedir.

17. Akdeniz Oyunları'nın Mersin ilinde beklenen ekonomik etkileri yaratmamasında anketlerde de belirtilen birçok sebep bulunmaktadır. Bunların arasında, organizasyonda görev alan ve altyapı ve üstyapı çalışmalarını üstlenen firmaların Ankara veya İstanbul illerinde faaliyet gösteren taşeron firmalardan oluşması, organizasyon boyunca Mersin iline sıcak sermaye akımının yetersiz olması, organizasyon boyunca gelirlerin sınırlı olması ve maliyetleri karşılayamaması yer almaktadır.

Organizasyonda görev alan Ankara ve İstanbul merkezli taşeron firmalar organizasyon boyunca iş gücü ihtiyacını geçici eleman alımı ile karşılarsa da yapılan harcamalar ve yatırımlar bu firmalar aracılığıyla başka şehirlere transfer edilmektedir. Organizasyon sonrasında da bu işgücü atıl kalmakta ve ekonomik canlanmanın da transfer edilmesiyle beklenen istihdam artışı yaratılmamaktadır. Bu durum, spor organizasyonlarında görev alan firmaların ev sahibi bölgede yer alması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Mersin iline organizasyon boyunca yapılan sermaye akımlarının yetersiz kalması, organizasyon boyunca yeterli tanıtım yapılamaması ve bütün maliyetleri hükümetin üstlenmesi nedeniyle bölgesel kaynaklar kar sağlamaktan ziyade bölge halkının ekonomik aktiviteleri arasında yeniden dağıtılmaktadır. Uluslararası tanıtımına daha fazla zaman ve kaynak ayrılarak sponsorluk ve yabancı yatırımlara konu olan spor organizasyonları hem bölgesel kaynakları daha verimli kullanacak ve ekonomik canlılık yaratmaya hem de bütçe giderlerini azaltmaya katkı sağlayacaktır.

Spor organizasyonlarının en önemli gelir kalemlerinden olan yayın hakları, bilet gelirleri ve otonom tüketim harcamaları 17. Akdeniz Oyunları çerçevesinde değerlendirildiğinde, yayın haklarının devlet kanalı olan Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu'nda yayınlanması, bilet fiyatlarının 1 TL gibi düşük bir fiyattan satılması ve yurt dışından ve yurt içinden oyunlar için gelen turistlerin sayısının az olması oyunların gelirlerinin maliyetlerini karşılayamamasına neden olmaktadır. Spor organizasyonu düzenlenmesi maliyetinin devlet bütçesine yük olması ve maliyetlerin gelirleri aşması nedenleriyle özel sektörün teşvik edilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, uluslararası reklam ve tanıtımların yaygınlaşması ve organizasyonları da içerecek şekilde ülke içi ve ülke dışı turizm turları düzenlenmesi, oyunları izlemek için gelebilecek yerli ve yabancı turistlere vize, ulaşım ve konaklama



maliyetleri gibi konularda kolaylıklar sağlanması organizasyona katılacak kişi sayısını ve toplam gelirleri arttıracak öneriler arasında yer almaktadır.

### **Kaynaklar**

- Asker, A. (2010). Türkiye'nin Formula 1 Rüyası: Ekonomi Politik Bir Değerlendirme. *Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi*, 79.
- Babacan, E. ve Göztaş, A. (2011). *Etkinlik Yönetimi*. Detay Yayıncılık.
- Basım, N. ve Arğan, M. (2009). *Spor Yönetimi*. Detay Yayıncılık.
- Bohlmann, H. R. ve Van Heerden, J. H. (2008). Predicting the Economic Impact of the 2010 FIFA World Cup on South Africa. *International Journal of Sport Management and Marketing*, 3(4), 383-396.
- Brückner, M. ve Pappa, E. (2015). News Shocks in the Data: Olympic Games and Their Macroeconomic Effects. *Journal of Money, Credit and Banking*, 47(7), 1339-1367.
- Crompton, J. L. (1995). Economic Impact Analysis of Sports Facilities and Events: Eleven Sources of Misapplication. *Journal of Sport Management*, 9(1), 14-35.
- Damster, G. ve Tassiopoulos, D. (2005). *Event Management: A Professional and Developmental Approach*. Juta and Company Ltd.
- Deloitte, S. S. R. (2010). Kalıcı Bir Miras: Önemli Spor Etkinliklerine Ev Sahibi Ülkeler ve Ekonomilerinde Nasıl Olumlu Bir Değişim Sağlayabilir.
- Dickinson, J. E. ve Shipway, R. (2007). Resource Guide: The Impact of Events.
- Ersungur, Ş. M. ve Akıncı, M. (2011). Üniversite Kış Oyunlarının Erzurum Ekonomisi Üzerindeki Etkileri: Bir Uygulama. *Journal of Yaşar University*, 30(8), 5064-5085.
- European Conference of Ministers of Transport (ECMT). (2003). Transport and Exceptional Public Events Report on the Hundred and Twenty Second Round Table on Transport Economics, Paris.
- Greene, W. H. (2003). *Econometric Analysis*. Pearson Education India.
- Güçer, E. ve Silik, C.E. (2014). The Impacts of The International Sports Organizations: A Study on 2013 Mersin XVII. Mediterranean Games. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*, 2(5), 148-170.
- Hazar, A. (2007). Spor ve Turizm. *Ankara: Detay Yayıncılık*.
- Hotchkiss, J.L., Moore, R.E. ve Zobay, S.M. (2003). Impact of the 1996 Summer Olympic Games on employment and wages in Georgia. *Southern Economic Journal*, 69(3), 691-704.
- International Committee of the Mediterranean Games. <http://cijm.org.gr/>. 12.07.2017 tarihinde erişildi.
- Jasmand, S. ve Maennig, W. (2007). *Regional Income and Employment Effects of the 1972 Munich Olympic Summer Games*. IASE (No. 07-12). NAASE Working Paper Series, Paper.
- Kasimati, E. (2006). *Macroeconomic and Financial Analysis of Mega-Events: Evidence from Greece* (Doctoral Dissertation, University of Bath).
- Kim, H. J., Gursoy, D. ve Lee, S. B. (2006). The Impact of the 2002 World Cup on South Korea: Comparisons of Pre-and post-games. *Tourism Management*, 27(1), 86-96.
- Konstantaki, M. (2009). Social and Cultural Impact of the London 2012 Olympic Games: a Lecturers' and Students' Perspective.
- Koşan, A. ve Güneş, E. (2009). Gönüllülük ve Erzurum 2011 Üniversitelerarası Kış Oyunları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(2), 1-18.
- Lee, S. (2001). A Review of Economic Impact Study on Sport Events. *The Sport Journal*, 4(2), 32-39.
- Madden, J. ve Crowe, M. (1998). Estimating the Economic Impact of the Sydney Olympic Games.
- Malfas, M., Houlihan, B. ve Theodoraki, E. (2004). Impacts of the Olympic Games as Mega-Events. ICE.
- Matheson, V. (2006). Mega-Events: The Effect of the World's Biggest Sporting Events on Local, Regional, and National Economies.
- Matthewman, R., Kamel, K. ve Beame, M. (2009). Economic Impact of Olympic Games.
- Olimpizm ve İnsan, T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Spor Eğitimi Daire Başkanlığı, Ankara, 1991.
- Owen, J. G. (2005). Estimating the Cost and Benefit of Hosting Olympic Games: What can Beijing Expect From Its 2008 Games? *The Industrial Geographer*, 3(1), 1-11.

- Preuss, H. (2004). Calculating the regional economic impact of the Olympic Games. *European Sport Management Quarterly*, 4(4), 234-253.
- Solberg, H. A, ve Preuss, H. (2007). Major Sport Events and Long-Term Tourism Impacts. *Journal of Sport Management*, 21(2), 213-234.
- T.C. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu. *Aylık Sektör Raporlar*.  
www.epdk.org.tr/TR/Dokumanlar/Elektrik/YayinlarRaporlar/AylikSektor. 01.07.2017 tarihinde erişildi.
- Tien, C., Lo, H. C. ve Lin, H. W. (2011). The Economic Benefits of Mega Events: A Myth or a Reality? A Longitudinal Study on the Olympic Games. *Journal of Sport Management*, 25(1), 11-23.
- Yavuz, G. ve Çakıcı, C. (2014). Mersin'in XVII. Akdeniz Oyunları'ndan Beklentileri Üzerine Bir Araştırma. *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 11-26.
- Yuen, B. (2008). Sport and Urban Development in Singapore. *Cities*, 25(1), 29-36.